

BUTLLETÍ DE LA COLÒNIA I VILA DE FORCALL

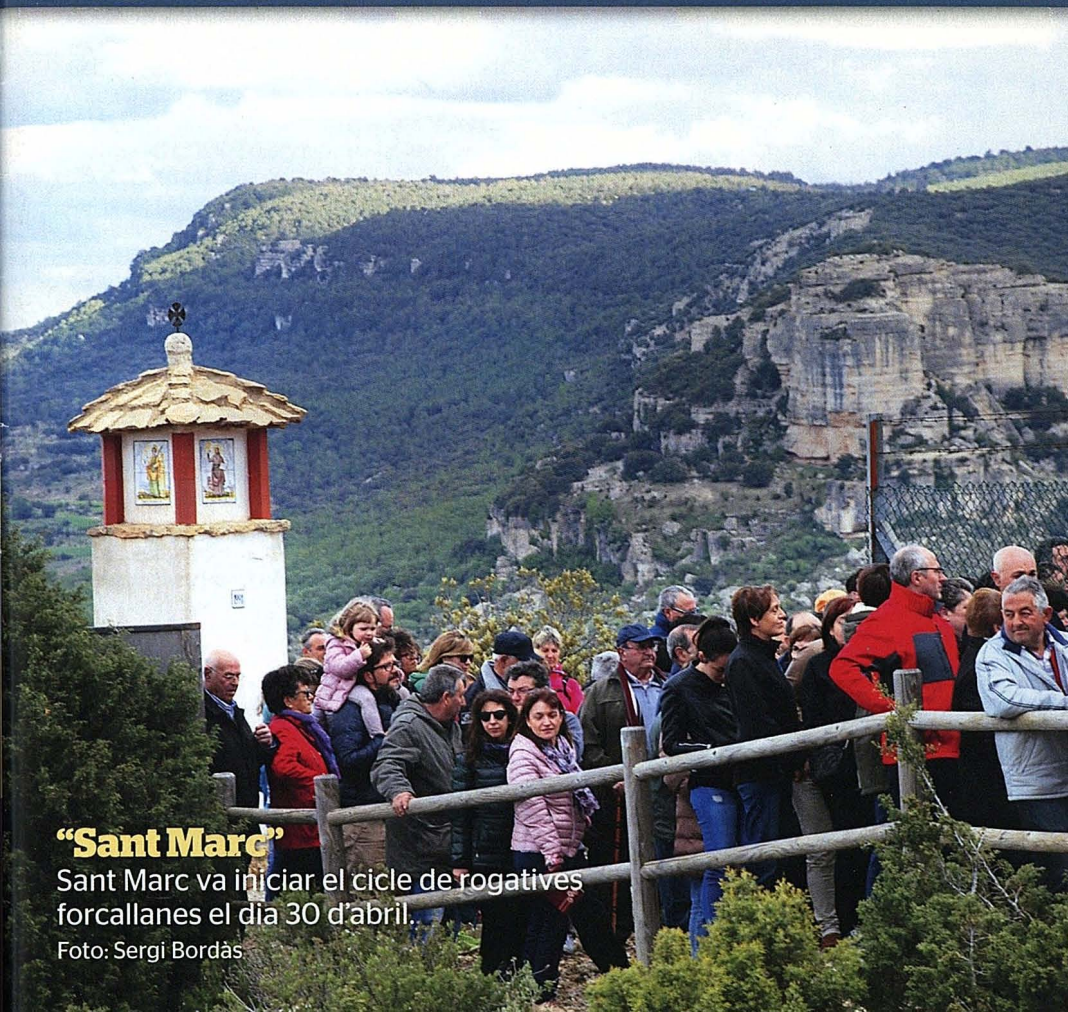
Bisgargis

ANY LVI

Nº 327

HIVERN-PRIMAVERA 2017

DIPÒSIT LEGAL: B. 12.028-70

“Sant Marc”

Sant Marc va iniciar el cycle de rogatives forcallanes el dia 30 d'abril.

Foto: Sergi Bordàs

EDITORIAL

INFRAESTRUCTURAS

Se han licitado y adjudicado las obras que permitirán suprimir "les voltes de Vallivana", aunque no hay todavía presupuesto adjudicado. Serán unos 6 Km que incluyen las curvas hasta el puerto de Querol que quedará de menor altura. Faltará después el tramo de la Torreta al puente de Paules. Llevamos muchos años pendientes de esta mejora, de hecho durante la guerra se destruyó el "pont de la Bota" y se reconstruyó "provisional" porque era sabido que se requería un nuevo trazado. Ya en 1942 se hizo un estudio para eliminar este tramo...

Antes había dos tramos endiablados, porque las curvas de Vallivana estaban junto a las del Macareno que ya se suprimieron. Mi padre en los años 40 cuando llegaba a Vallivana dejaba media carga en el santuario y descargaba al llegar a Querol, para regresar sobre sus pasos y recoger la otra mitad. Tal era la dificultad del trazado y la limitada potencia de la camioneta. La zona fue también reducto de maquis, que se refugiaron en estas montañas agrestes y deshabitadas. Él explicaba que la Guardia Civil organizaba caravanas de vehículos para pasar la zona y evitar cualquier asalto.

En la época del autocar de la Colonia, era emocionante sentarse en el asiento del lado del conductor. Las curvas requerían maniobrar

en cada una porque la carretera era muy estrecha y en el descenso, el morro del vehículo quedaba prácticamente suspendido en el vacío, así que uno tenía la impresión de estar "en un avión", o eso pensábamos.

Si no queremos tener un país con la población concentrada solamente en el litoral y algunas capitales del interior, con extensas zonas de pueblos vacíos, hay que ampliar y mejorar las infraestructuras. En un mundo donde la movilidad es considerada una parte esencial para el trabajo y el bienestar personal, poder trasladarse con facilidad es esencial. Desgraciadamente la construcción de infraestructuras, más que un servicio público ha sido un servicio privado, porque sólo ha beneficiado a unos pocos, en detrimento de las arcas estatales comunes. Claro que la lucha contra la corrupción viene de antiguo. Los visigodos (s. V al VIII) tenían esclavos propiedad del estado a los que llamaban "fiscales". Estaban encargados de recaudar impuestos y a pesar de su condición, lograron obtener propiedades y poder. Sólo los países nórdicos, con una rigidez germánica y una gran presión social sobre quienes abusan del sistema a su favor, han conseguido casi borrarla de su experiencia política. Quizás sea una razón por la que estos países carecen de literatura llamada "picaresca", es decir, libros escritos sobre personajes que sobreviven haciendo trampas a costa de los demás.

"La Santantona"
Cremallers d'Honor 2017

FESTES DE SANT ANTONI

Després d'un any de treball per part dels Majorals i de tots els voluntaris que fan possible la festa, un cop més Forcall ha celebrat la festa de Sant Antoni, sens dubte la més singular i representativa del nostre poble i la que combrega a més quantitat de visitants, atrets per una força difícil d'explicar. Pels forcallans i forcallanes és quasi natural aquesta atracció, però cada vegada més gent s'afegeix a aquest sentiment, és una manera de carregar energies per encetar l'any, una força que va més enllà d'una simple representació festiva.

Els dies 13, 14 i 15 de gener van tenir lloc els actes festius, la setmana anterior es va pastar la rotlleta i es va tallar la llenya que va recobrir el Maio i el 21 de desembre es va anar a tallar el Maio i les costelles, al voltant del solstici d'hivern.

Dijous a la nit es van encendre de les tronques, que van cremar al llarg del cap de setmana, divendres va ser una jornada frenètica, plantar el Maio i vestir la barraca va ocupar tot el dia als membres de la Santantonà, el resultat espectacular, una esplèndida barraca lluia al finalitzar el dia en enfront de ca Osset, tot estava preparat per una nit màgica, però abans es va fer el lliurament del "Cremaller d'Honor" que aquest any precisament ha estat atorgat a la "Santantonà", d'aquesta manera es va fer un reconeixement públic a un col·lectiu bàsic per la realització y manteniment de la festa i que sovint ha passat desapercbut.

Tot seguit va començar l'espectacle, sants i dimonis, despullat i filoseia, cremallers i majorals, tot un seguit de personatges que feren la volta al poble, un any més, per tal de renovar un ritual ancestral, la nit va culminar amb l'es-

pectacular encesa de la barraca, que aquest any va cremar ràpidament i amb força. Després la processó dels matxos van fer la volta al poble, unes quantes cavalleries i moltíssims animalets de tota mena, que van ser beneïts pel mossèn i van tenir com a premi una sucullenta coqueta de mitja lliura recollida a casa del primer majoral. Pels que es van quedar en fam, les brases de la barraca van servir per a fer una bona rostida i pels que encara tenien ganes de festa l'orquestra Mónaco va tocar al pavelló de festes fins ben entrada la matinada. Dissabte al matí la missa solemne en honor al Sant Antoni Abat i la processó van omplir el matí, després la cercavila amb grupets i tots els participants a fer una copeta i prendre una rotlleta a casa dels majorals. Al vespre la llaurà i sembra de la plaça va omplir els carrers de xiquets disfressats, un carnestoltes anticipat que a Forcall té una significació especial, és una manera de demanar bones collites, la sembra amb llepolies va fer les delícies dels més menuts.

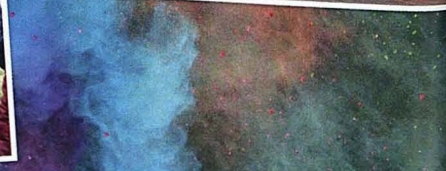
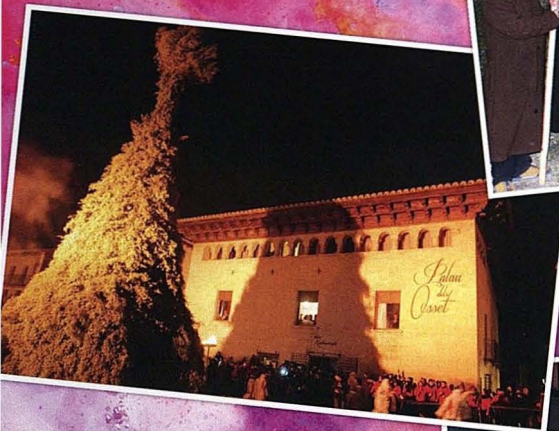
La representació de la Vida del Sant dissabte en acabar la sembra va ser tot un èxit de públic, que va omplir el poliesportiu municipal, els decorats, l'acurada posada en escena i la impecable interpretació dels actors va emocionar als assistents.

A la nit Ball Rodat a la plaça i ball al pavelló, amb l'orquestra Matrix.

Diumenge la rostida de xulles a la plaça, amb un matí solejat però fred i ventós, com els dies anteriors, els més valents es van quedar a la plaça, la resta es va menjar les xulles a llocs més arrecerats. Però a pesar del molest vent va ser un èxit de participació i d'organització. La diada va finalitzar amb els tradicionals botets, els més jovenets van gaudir d'un seguit de curses amb la recompensa d'un conill o un pollastre.

IMATGES DE SANT ANTONI

Car agrair l'esforç a tots els que han intervingut amb l'organització de la festa, en especial als majors Raül Monfort Monfort, Esther Camañes Membrado, Joaquín Conesa Obón, Diego Artola Omedes, Vicent Sorribes Ortí i Francisco José Segura Ferrer, als membres de la Santantonà i de la Confraria, a l'Ajuntament i al grup de dolçainers i tabaleters que posen la

música a la festa i que aquest Sant Antoni han estat més visibles amb la nova vestimenta. Pel que fa a la divulgació de la festa, voldria fer menció del programa de RTVE "Saber y Ganar" que a principi del mes de gener va dedicar varies preguntes a la nostra Santantonà.

Visca Sant Antoni

PROGRAMA

Una vegada més destacar la qualitat del programa de festes, sense propaganda i amb unes fotografies espectaculars, a la portada el 1r premi del darrer concurs, obra de José R. Gil Querol, a la contraportada el 2n premi, de Josep Pastor Carbonell i a l'interior el 3r premi, de Jordi Güell Cendra, a l'interior altres fotografies presentades a concurs i unes poques retrospectives. A més de les habituals salutacions i del programa d'actes, completen el programa uns articles de Juan Manuel i Joaquín Segura Ferrer, dedicats als Majorals dels vuitanta (1981-1990) i a la Confraria de Sant Antoni Abat i Santa Maria Magdalena.

ASSOCIACIÓ CULTURAL CONFRARIA DE LA SANTANTONÀ DE LA VILA DE FORCALL

El 16 d'abril de 2017 es va celebrar l'**Assemblea General Ordinària Anual de Socis**.

Els acords més destacables que l'Assemblea va adoptar són:

- Impulsar el disseny i construcció d'una escultura al·legòrica de la Santantonà amb la intenció de instal·lar-la en un lloc representatiu del poble.
 - Modificació dels Estatuts.
 - Aprovació de l'estat de comptes.
- Escollir per un sistema de sorteig, entre els socis, la Majoralia els anys en què a la data del 17 de febrer anterior no s'hagen presentat voluntaris per a aquestes funcions. Aquesta mesura ja es posaria en pràctica per la Majoralia del 2019.
 - Renovació de la Junta Directiva:

- President: Fran Segura	- Vocal 1r.: Pablo Chervet
- Vicepresidenta: M ^a Mar Mestre	- Vocal 2n.: Juan Querol
- Secretari: Ximo Segura	- Vocal 3r.: Andrea Querol
- Tresorer: Antoni Eixarch	- Vocal 4t.: Maribel Càmara
	- Vocal Santantonà: Víctor Artola

Agrair als membres sortints la feina feta durant el seu nomenament.

EXPERIMENTS DE LA LEGIÓ CÒNDOR A L'ALT MAESTRAT: BENASSAL, ARES DEL MAESTRAT, VILAR DE CANES, ALBOCÀSSER. 1938. (PART II)

Oscar Vives

EL JUNKERS 87 "STUKA".

La raó d'este desplegament de mitjans, tan avançats per a l'època, va ser clarament experimentar el nou avió de bombardeig en picat "*Sturzkampfflugzeug*" (de "*Sturze*", caiguda, "*Kampf*" combat i "*Flugzeug*" avió),

Junkers 87. El tractat de Versalles, en finalitzar la primera guerra mundial, va prohibir a Alemanya tindre una força aèria, però ja durant els anys 20, els pilots alemanys continuaven entrenant en la Rússia de Stalin i l'any 1933, després de la seua arribada al govern, Hitler va donar ordre de fabricar 3.000 avions de combat i reconstruir la *Luftwaffe*. L'any 1935, quan ja els alemanys tenien un exèrcit molt més avançat que la resta de potències europees, van decidir finalment revelar al món la seua nova força aèria. La Guerra Civil Espanyola, que va començar al juliol de l'any 1936, va ser per a Hitler i la *Luftwaffe* el camp de proves ideal i l'enviament de la **Legió Còndor** els va permetre adquirir l'experiència necessària abans de la Segona Guerra Mundial. Probablement l'arma més important que la *Luftwaffe* va provar a Espanya va ser el **Jun-**

kers 87. La missió d'este avió era el bombardeig de precisió, tractant de fixar l'impacte de la bomba en un àrea de menys de 5 metres quadrats. El bombardeig en picat permetia estes precisions, fixant l'objectiu simplement amb la direcció de l'avió, encarat cap al blanc des de 4000 m d'altura en picat a velocitats de 600 km/h i soltant la bomba (de 500 kg de pes) a 500 metres sobre el blanc. És evident que en estes condicions, l'únic error possible en l'objectiu ve de l'habilitat del pilot a fixar la trajectòria de l'avió. D'altra banda, el perill per a l'aviador era no ser capaç de remuntar el vol en els últims 400 m a estes altes velocitats, suportant altíssimes acceleracions. Tot este procés necessitava entrenament i **Benassal, Alboçàsser, Ares i Vilar de Canes** van oferir un escenari ideal per a fer les proves "en condicions de combat" (encara que sense aviació enemiga i pràcticament sense artilleria antiaèria). Estos assajos van ser documentats a consciència en l'informe **RL35/34**, que analitza amb detall la precisió del bombardeig en picat del **Junkers 87A** i els efectes de les bombes **SC500** de 500 kg en edificis civils. A la vista dels informes de la **Legió Còndor** en el *Bundesarchiv de Freiburg*, no és difícil imaginar que este informe va jugar un paper molt

important en la decisió alemanya d'apostar fortament per estos avions a la Segona Guerra Mundial.

Després de l'experiència adquirida a Espanya per la **Legió Còndor**, els **Junkers 87** va ser probablement l'arma més efectiva de l'exèrcit alemany a la Segona Guerra Mundial, almenys a les campanyes de Polònia, França, Escandinàvia, Grècia, Rússia i nord d'Àfrica. Va ser durant la segona part de la guerra, a partir de la batalla d'Anglaterra, quan es van fer patents les seues carències front a avions més ràpids. Els seus problemes es van deure al fet que els alemanys van estar interessats a fer un avió pràctic i fàcil de fabricar en grans quantitats a les seues fàbriques, però sense prestar molta atenció a refinaments tècnics i aerodinàmics per la qual cosa no va poder competir amb els avions de caça anglesos o americans.

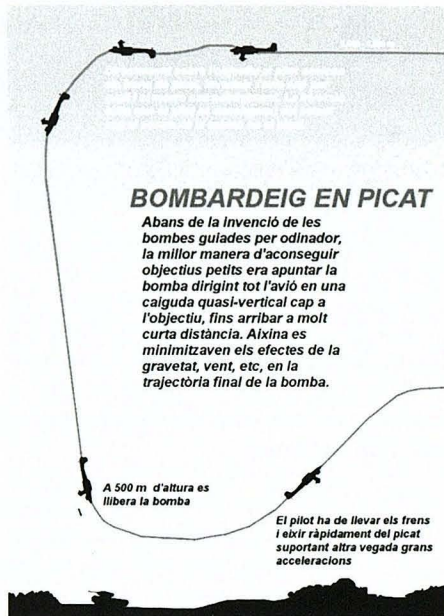

3. Il·lustració: Vista aèria del poble feta pels avions alemanys per documentar la destrucció causada. Bundesarchiv, LB V/67, RL35/34, s. 31/ Fotograf: Major Graf Fugger

ELS BOMBARDEJOS DELS "STUKA" ENL'ALT MAESTRAT.

Els primers models del **Junkers 87** van començar a volar a Alemanya l'any 1935. De fet, un primer model experimental va arribar a Espanya al començament de la Guerra Civil⁶, encara que pràcticament no va entrar en combat, i després de comprovar les millores que serien necessàries va ser retornat a Alemanya al poc temps.

La primera esquadrilla, de només tres avions **Junkers 87A**, va arribar a Espanya al gener de 1938 i es va quedar ací fins a l'arribada dels nous **Junkers 87B**, que els van reemplaçar a l'octubre de 1938.

4. Il·lustració: Esquema del bombardeig en picat dels Junkers 87

Estos avions van ser muntats als tallers del parc d'aviació de Lleó i ja el 7 de febrer de 1938 van venir a Calamocha per a participar en la batalla de Terol. Després que l'exèrcit franquista arribara a Vinaròs el 15 d'abril de 1938, la **Legió Còndor** va començar el trasllat de la seua base a l'aeròdrom de **La Sénia** el 15 d'abril amb el grup d'antiaeris F/88 i el dia 21 va arribar el grup de caces J/88 format per quatre esquadrelles de caces i una dels nous bombarders en picat **Junkers 87A**⁷. En aqueix moment, les tropes de Franco havien baixat des de Castellote cap a Sorita i Morella i d'allí directament a

⁶ "Stukas en Espana. Las unidades de bombardeo en picado de la Legion Condor", Rafael A. Permuy y Lucas Molina (Galland Books 2012)

5. Il·lustració: Fotografia dels tres Junkers 87A que van bombardejar Benassal probablement a l'aerodrom de La Senia.

Xert i Sant Mateu fins a arribar al seu objectiu de Vinaròs i Benicarló el dia 15 d'abril.

Els soldats franquistes van conquerir Cati el 16 d'abril i el dia 18, Tírig. Per tant, a la fi d'abril i fins a principis de juny, els primers pobles encara en territori republicà al sud, eren precisament **Ares, Albocàsser, Benassal i Vilar de Canes**.

El grup experimental de bombardeig en picat va estar quasi mes i mig a **La Sénia** amb el front parat i reduïda activitat militar, i açò va oferir una excel·lent oportunitat per a experimentar la precisió dels "Stuka". Una informació molt important a tindre en compte és que els **Junkers 87A** no tenien encara un motor prou potent per a suportar el pes de les bombes de 500 kg amb pilot, copilot i càrrega completa a grans distàncies. D'altra banda, estos avions eren material secret de la més avançada tecnologia i d'un enorme valor. Així doncs, no hi havia dubte de la conveniència de realitzar les proves en llocs a resguard de l'artilleria antiaèria o dels caces republicans i amb el mínim consum de combustible possible.

Segons es diu a l'informe **RL35/34**, els bombardejos dels **Junkers 87A** a l'Alt Maestrat van començar a Albocàsser els dies 21 i 23 de maig (4 bombardejos, sempre de l'esquadrilla de tres avions) amb un total d'onze impactes en el poble de bombes de 500 kg. El dia 24 de maig es van fer dos bombardejos a les 11:30 h i a les 16:30 h a **Ares** i ja el dia 25 els avions van matinar per a bombarde-

jar Benassal a les 7:30 h del matí. Van continuar el dia 26 amb un primer bombardeig a Vilar de Canes, el dia 28 de maig van fer altres dues visites a **Benassal**, el dia 29 a les 10:00h un tercer bombardeig a Ares i finalment el dia 31 de maig van bombardejar per segona vegada **Vilar de Canes** (testimoniatsges H. Ripollés, A. Beltrán, V. Prats).

D'altra banda, les tropes franquistes van entrar a **Benassal** i Ares el dia 29 de maig i el 31 al poble de **Vilar de Canes**. **Albocàsser** va ser conquerit l'11 de juny. Així, resulta clar que, a diferència dels primers bombardejos del 21 al 26 de maig, els dels dies 28 al 31 de maig van estar probablement pensats per a ajudar a l'avanc de l'exèrcit franquista. Una vegada el front havia superat les quatre poblacions, el dia 21 de juny, l'encarregat de fer les fotografies de l'efecte de les bombes, tant en fotografia aèria a baixa altura com a peu de terra, va ser el Major Graf Fugger, membre destacat del personal de la **Legió Còndor** i especialista en fotografia aèria. Per tant, estos informes van ser encarregats a personal del més alt nivell i el seu contingut fa suposar que l'única raó del bombardeig

7 "L'aerodrom de la Senia 1937-39", Heribert Garcia Esteller (CEIBM i Patronat Camp Aviació de la Sénia, 2008)

Encara que no tenim constància de l'existència de cap document oficial que confirme les raons del bombardeig, tot açò ens fa pensar que els millors llocs per a fer les proves de bombardeig en picat serien probablement els pobles més pròxims en poder dels republicans, encara que no tingueren interès estratègic o militar.

dels nostres pobles va ser comprovar la precisió del bombardeig en picat i els efectes de les bombes **SC500** en poblacions civils. De fet, resulta molt interessant llegir els informes d'operació dels **Junkers 87** de la **Legió Còndor** que es troben a l'arxiu històric de l'Exèrcit de l'Aire a Villaviciosa de Odon i que estan arrellegats al llibre *"Stukas en Espana"* de R. Permuy i L. Molina⁸. Es poden seguir totes les accions dels **Junkers 87 A**, des de la batalla de Terol fins a la batalla de l'Ebre. Totes elles són contra posicions enemigues i objectius militars molt ben definits, amb les (aparentment) úniques excepcions dels nostres pobles. Com a exemple de les accions habituals, el dia 06-03-1938 diu: *"Servicio contra los puentes del Ebro en Sástago. 07 toneladas cerca del blanco" o el 13.06.1938: "Dos Servicios contra estrechos de carretera y estación Nules y Villareal. Cuatro toneladas, blanco en y cerca carretera. Se han observado explosiones"*.

Els **Junkers 87** van participar en moltes altres accions, però totes amb una clara motivació militar. De fet al mateix llibre *"Stukas en Espana"* (on es nomenem molt per damunt estos bombardejos) es diu que un altre dels objectius del dia 28 va ser **Benassal** *"donde había importante concentración de vehiculos enemigos, sobre los que se lanzaron bombas de 500 kg"*. Encara que este podria ser un bon motiu per als bombardejos indiscriminats del dia 28, no pareix probable que en l'església, a les cases del Pati d'En Palanques o al molí de Pere Fabregat, hi haguera molts vehicles enemics. A més, no sembla que hi haguera impactes de bombes en els carrers, on podríem esperar que estiguessen estos vehicles. D'altra banda, existeixen testimonis (veure testimoniatge H. Ripollés) de la presència dels fotògrafs alemanys als pobles, concretament a **Albocàsser** el dia 21 de juny.

Confirmant la nostra tesi que estos bombardejos van tindre com a motivació comprovar la precisió dels "Stuka" i els efectes de les bombes de 500 kg, els testimonis assenyalen que els alemanys van visitar i van

fotografiar els llocs d'impacte de les bombes i van mostrar la seua decepció perquè les bombes havien produït un efecte menor de l'esperat, malgrat les impressionants imatges de destrucció arrellegades a l'informe **RL35/34**.

Van caure bombes, la una va caure a l'Hostal de Baix, l'altra a la Placeta i l'altra a ca Quiquet. I nosatros miravem. Baixava a comprar jo i van tocar a casa Eliseo i em diu: "vine aci, aparta't". Natros miravem els avions de cara a la Placa de dalt (de bous). Miravem la Placa i queien a l'Hostal de Baix, mira tu si es desviava. Natros miravem l'avio, una bola rodona i una lluentor del sol i va i fa aixina, PUM!... i ho va deixar caure aci a l'indret de la Placa i va passar per baix i va caure a l'Hostal de Baix, que d'aci de la Placa a alla baix hi ha molt de tros. L'altra a ca Quiquet. Les van tirar totes seguides, tres, i avant. Ui mare! (Mercedes Puig, Benassal 1916).

A la muntanya eixa d'ahí davant estavem natros, un cosí meu i un altre home, tres n'erem. Mira, tres avions, xal, tres avions!! Passen els avions correns, hasta Sant Pau. A Sant Pau giren se'n venen de cara al poble i s'apunten, entren en "picado" per avall i les solten... Baixaven tres taleques i una va explotar al carrer Major, l'altra al carrer Corbera-Pelaio i la del Rabal, no va explotar[...]. Si, els vaig veure (els alemanys) pel carrer Major. Se figuren ahí parats i deien: "Pse tsip psi...", ".Que han dicho??", "No se que han dicho, pero me parece que no ha hecho efecto, que no ha hecho efecto". No havie fet efecte, el que havien tirat en els quilos, els quilos que pessave la bomba, no havie fet efecte. Les grosses, van estar als tres puestos, ells se miraven i se'n reien: "No, no!, no me gusta nada!!". Això ho he vist jo, eh!, no es que me ho digue ningú. (Higinio Ripollés, Albocàsser 1921).

Continuarà...

⁸ "Stukas en Espana. Las unidades de bombardeo en picado de la Legion Condor", Rafael A. Permuy y Lucas Molina (Galland Books 2012)

CLUB ESPORTIU XAFA-ROQUES FORCALL I BTRAIL SOCARRATS FORCALL 2017

per Ximo Segura

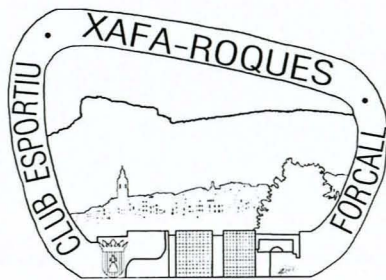
Des de les primeres passes del Club Esportiu Xafa-roques Forcall a l'hivern del 2013 vam tenir en ment l'organització d'esdeveniments esportius a la nostra vila. Poc a poc el projecte es va anar consolidant i enfortint. El número de persones associades no ha deixat de créixer. Ara mateix, passem de llarg la cinquantena i tenim les portes obertes. Les eixides esportives han estat habituals i seguirem participant activament en la vida social i esportiva de Forcall. Altres objectius són i seran: fomentar l'esport de muntanya per a totes les edats – bona part dels socis són menors d'edat; desplaçar-nos a altres indrets del país per gaudir de la natura, conèixer entorns naturals i patrimoni cultural diferent; ajudar al coneixement del nostre entorn més proper –espais naturals, neteja de camins, patrimoni i altres activitats en les quals puguem col·laborar.

De tota aquesta base, va sorgir la idea de fer unes curses a peu i altres en bicicleta de muntanya. Triar data va ser una de les coses més difícils, ja que el calendari està molt frangit d'esdeveniments esportius. Tot i ser la primera vegada, vam optar per un format nou –o almenys, poc habitual-. Fer un complet cap de setmana esportiu combinant trail i btt. Ja que ens ficàvem a fer feina aprofitarem molts recursos per als dos dies. I pensat, dit i fet. A treballar que ens vam ficar! Tot això va passar durant el darrer trimestre del 2016.

Al mes de desembre es van ajuntar els tràmits de renovació de llicències, tot i que ja teníem experiència i la carrega administrativa va ser escassa, i la paperassa exagerada per organitzar dues curses doblades –curtes i llargues-. De l'ampli i multidisciplinari grup de treball van brollar moltes i bones idees. L'experiència del grup que havia participat en diferents curses d'ambdues modalitats va contribuir i facilitar les coses. Malgrat que el llistat de coses a fer era gran ens vam repartir les feines.

Vam buscar empreses patrocinadores. Un dels pilars del Bttrail Socarrats. A totes el nostre agraïment.

Des de la Conselleria de Presidència i la Federació de Ciclisme de la Comunitat Valenciana ens demanaven: una ambulància amb un metge, un paquet d'assegurances de responsabilitat civil i accidents, permís de pas per escrit dels propietaris de les finques privades,

sol·licitud a la FCCV, sol·licituds a Conselleria, permisos dels Ajuntaments pels termes dels quals passarien les proves (Morella, Cincorres, Todolella, Villores i Forcall), tracks de les quatre proves per a Medi Ambient, memòria (nom de les curses, reglament, croquis, itinerari, rutòmetre, perfil, voluntaris, trofeus, avituallaments, organitzadors, horaris, nombre màxim de participants, carreteres, incendis... quasi res). Cal dir que tota eixa documentació passa per Medi Ambient, Tràfic, Diputació, Ajuntaments... que han d'informar de manera favorable per a la realització de les curses.

A banda, vam pensar que una visita guiada ajudaria a conèixer Forcall, vam preguntar a Mònica Segura que de seguida ens va contestar afirmativament. Calia mirar trofeus o obsequis per lliurar als campions, detalls als clubs més nombrosos, pensar en els menjars i l'equip de cuina; havíem de buscar fotògrafs, música i speaker.

Volíem obrir inscripcions el més prompte possible i presentar tota la documentació en molt de temps de marge per poder rectificar. Ho vam aconseguir per a l'1 de febrer, encara que després vam tenir més problemes administratius dels normals per diferents motius.

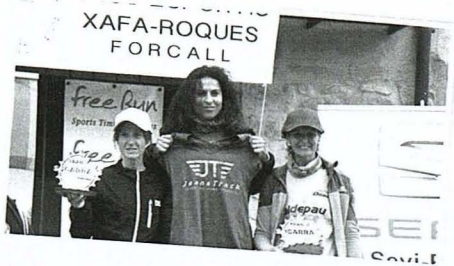

El ritme d'inscripcions va començar poc a poc, fet que almenys ens inquietava; però l'empenta final va ser excitant. En les dues curses van participar prop de 250 persones. En total, al voltant de 400 persones implicades entre els dos dies.

No podiem oblidar la difusió de les curses. Les xarxes socials van facilitar la tasca, un genial i impactant vídeo promocional també va empenyar, el cartell dissenyat per Fran Àvila -participant i guanyador d'algun trofeu al Trail-, els tríptics patrocinats per la Mancomunitat dels Ports van formar part de l'impuls, la difusió en premsa provincial i l'ajuda final amb la nota i la roda de premsa a la Diputació de Castelló van completar tot aquest apartat.

Mentre calia netejar els antics camins de Luco i Les Parres que vam reconèixer durant la tardor. Els nous hàbits de vida van fer que s'abandonaren progressivament durant la segona meitat del segle XX. Quina llàstima que tot eixe patrimoni es deixés abandonat primer i perdut en molts casos! Si tenim temps, tractarem d'actuar en algun dels camins per usar-los de nou -almenys per a fer esport-. El primer estava impracticable i el segon no era ciclable al 100%: serres mecàniques, pics, tissors de podar i altres eines agrícoles ens han permès recuperar 1500m del primer i eixamplar més de 1000m del segon. No estan recuperats amb l'amplada original, però amb uns treballs de manteniment anuals mínims els podem usar de manera molt diferent a l'ús primitiu. Durant els dies previs a Pasqua vam rematar aquestes feines.

De totes les reunions, les més importants van ser les de l'abril, tot i que en van haver prèviament. Calia lligar tots els detalls. Concretar què i qui hi hauria als avituallaments, lliurament de dorsals, noves inscripcions, dinars, organització de la plaça, pòdium, trofeus, sorteig de detalls dels col·laboradors, samarretes, barra, proveïdors, menús, revisar recorreguts, parlar amb els ramaders, marcar corriols i pistes, l'im prescindible voluntariat, lloc per als xiquets, tancar detalls i infraestructures amb l'Ajunta-

ment de Forcall que des del primer moment va mostrar una grandíssima col·laboració. Pràcticament, tot estava lligat. Faltava la resposta del voluntariat que va ser massiva, les inscripcions que es van disparar en la darrera setmana -cal recordar que una setmana havien tingut lloc les curses Penyalgolosa Trails que comprenen dues modalitats (la CSP de 115km i la MIM de 64km)-. Els atletes havien de recuperar bé i veure si la salut els respectava per assumir aquest nou repte. Vam estirar el tancament de les preinscripcions per aprofitar l'empenta del final amb vora 200 inscripcions. El permís de Conselleria va arribar dijous previ a les curses. Ara sí, ho teníem tot tancat.

Durant eixa setmana la comunicació va ser enèrgica i constant, però fluida. Els dies precedents i el dia anterior uns equips van acabar de marcar recorreguts, altres persones vam habilitar i transformar la plaça Major de Forcall en un veritable escenari esportiu que només calia rematar els dies de les curses de matí. També es van preparar líquids, sòlids i materials per als avituallaments.

Reunió multitudinària amb el voluntariat al pavelló de festes. No tenim paraules per agrair-vos la vostra ajuda. Penseu que sense el vostre suport i col·laboració, les properes edicions seran inviabilitats. Vam solucionar dubtes i vam organitzar a tothom intentant aclarir totes les qüestions que anaven sorgint.

La nit es va allargar. Calia amarrar les bosses numerades dels corredors amb samarretes -que ens va pujar la persona encarregada del cronometratge- i altres informacions. A més de fer els cartells de recollida de dorsals, incidències, tiquets dels dinars, noves inscripcions, etc. Ara sí, ens retrobaríem amb els companys i les companyes al cap d'una estona.

I el dia del Trail -29 d'abril- va arribar. El nostre territori és dur per a fer esport. Distància, desnivell i dificultat puguen proporcionalment. No tenim grans cims, ni els desnivells enormes d'altres zones de muntanya; però el recorregut que moltes persones coneixeu de Les 4 Moles -el I Trail Socarrats Forcall 2017 va ser molt sí-

milar- presenta dificultats orogràfiques, tècniques i físiques. Vam preparar dos recorreguts el trail de 28 quilòmetres i la marxa de 12. El clima era favorable, fresc però almenys no plovia. Només unes gotes a l'hora del pòdium que no van ser prou per deslluir l'acte ni la jornada. Al centenar de persones preinscrites es van afegir unes poques més. Tot va transcórrer sense contratemps. En acabar les curses, ens vam reunir atletes, cuiners, voluntariat i organització al pavelló de festes per cruspir-nos la boníssima fideuà que el magnífic equip de cuina ens va preparar.

Potser aquesta sigui -amb la tardor-, una de les millors èpoques per fer esport pel que fa al paisatge. La verdor dels camps de cereals, els arbres dels voltants del poble i la vegetació de les moles amb la humitat que ens deixava la matinada i els ruixats febles dels dies anteriors van deixar la nostra comarca i el nostre poble amb una de les seves millors cares.

Per al dia 30 havíem preparat la cursa en Btt. El recorregut era dur, tècnic en alguns llocs i rodador en altres espais. Els 37 quilòmetres de la ruta curta presentaven dues pujades fortes a la Menadella i a Sant Cristòfol amb les seves baixades. La volta de la llarga presentava més pista, però també algun tram tècnic i rodador. El clima va millorar respecte al dia anterior, encara que sense fer massa calor. Només unes caigudes sense conseqüències greus ens van fer patir durant algun moment. De nou, el pavelló de festes servia de lloc de reunió i descans. Aquesta vegada davant d'una excel·lent paella. Des del CEXF felicitem a l'equip de cuina. Elles i ells van fer un treball extraordinari.

Cal afegir altres serveis que es van facilitar: servei de lleure per als xiquets i les xiquetes de les persones participants amb jocs, un inflable i tallers. La música va estar a càrrec d'Omar Guarch, mentre l'speaker va ser Victor Artola. Vam promocionar la festa de Sant Antoni col·locant dues botargues en sengles itineraris.

La vessant solidària també la vam tenir present. Vam col·laborar amb un banc d'aliments,

joguines i roba amb la Creu Roja Morella-Els Ports. També donarem part de les inscripcions per a ANES (Asociación Nacional de Enfermos de Sarcoidosis), ho anunciarem en tenir-ho tancat.

La plaça Major i el poble van esdevenir un espectacular escenari esportiu durant dos dies. 250 participants totals, més de 100 voluntaris... Volíem donar vida i moviment al nostre poble durant el cap de setmana, fomentar l'esport i reunir a un nombrós grup de persones. A primera vista, els objectius es van assolir.

A més, hem fet alguns amics i algunes amigues que van quedar contents amb el poble, els paisatges, els recorreguts, el voluntariat, l'organització, etc. Algunes persones ens han dit que tornaran a Forcall i que estan desitjant vindre a la segona edició; mentre, d'altres ja van venir abans per fer el reconeixement dels recorreguts.

Per finalitzar, només ens queda agrair a totes les persones esportistes que van participar durant el cap de setmana, a patrocinadors i col·laboradors -també ens van ajudar moltíssim-, a les administracions locals, comarcals i provincials (Ajuntaments de Vil·lores, Todolella, Cinctorres, Morella i Forcall; Mancomunitat Comarcal dels Ports, Diputació de Castelló), als propietaris de finques que ens van autoritzar el pas, als treballadors municipals i a la corporació per cedir-nos infraestructures i eines, a Polo y Conesa per deixar-nos material...

Menció especial a l'equip de cuina que va guisar i servir vora 500 racions de fideuà i paella.

Per a rematar, agrair a totes les persones voluntàries que heu fet gran la primera edició de la Bttrail Socarrats Forcall 2017. Sense vosaltres aquest somni és inabastable! MOLTISSIMES GRÀCIES.

Aprendrem, millorarem i intentarem organitzar la segona edició.

Club Esportiu Xafa-roques Forcall
1 Bttrail Socarrats Forcall 2017

DEPORTES por Fermin Peris

■ CICLISMO

El sábado 31 de Marzo paso por Forcall la **Mediterranean Xtrem** con unos 500 corredores, una carrera que consta de tres etapas, con salida el viernes de Castellón y llegada el domingo a Benicàsim, el sábado la etapa salía de Morella llegaba a Forcall donde en la plaza Mayor había el primer avituallamiento, se dirigían hacia la Todolella subiendo a San Cristóbal para volver a bajar a la plaza Mayor de Forcall, donde estaba el segundo avituallamiento, después subían a la ermita, pasaban por el "Xorrador" para llegar el final de etapa en Morella, donde llego primero **Roberto Bou de Mora de Rubielos**.

■ FUTBOL

El sábado 1 de Abril dentro del proyecto Endavant Els Ports el Villarreal C.F. puso a disposición de todos los interesados el transporte con autobús y la entrada al partido Villarreal C.F. - SD Eibar de primera división totalmente gratis, unos 72 forcallanos pudieron disfrutar de este partido.

Unos días antes subió a la comarca de Els Ports, **Marcos Sena**, campeón de Europa con la selección española, para impartir un clinic con los jóvenes jugadores de Els Ports F.C.

■ FUTBOL BASE

Resultados de los equipos alevín A y benjamín que juegan la segunda vuelta en Forcall.

En **alevín** Els Ports 2- Tonin 1, Roda 2- Els Ports 8, Els Ports 11 - Benicense 2, Villarreal 6- Els Ports 2, Els Ports 3 - Primer Toque 3, Vinaroz 1- Els Ports 7, Els Ports 0-F Castellón 3, Almazora 0- Els Ports 5, Els Ports 2 - San Lorenzo 4,

Els Ports 7 - Ripolles 1, Bovalar 5- Els Ports 3, Torrespert 2 - Els Ports 2, Rafalafena 1 - Els Ports 1, Alcora 1 - Els Ports 7.

En **benjamín** Els Ports 4 - Wolessport 3, Alcora 5 - Els Ports 3, Vinaroz 2 - Els Ports 10, Els Ports 3 - Vall D'Alba 1, Canet 1 - Els Ports 7, Els Ports 2 - Baix Maestrat 3, Benicense 2 - Els Ports 1, Els Ports 2 - Moro 7, Els Ports 3 - San Mateo 2, Atzaneta 3 - Els Ports 0.

Adrià, Ferrán, David y Dani jugadores forcallanos del benjamín y el equipo completo.

ESQUITXOS DE HISTÒRIA

per Antoni Eixarch Cardona i Carmen Ferrer Llop

Aviat farà tretze anys que les pàgines d'història forcallana s'han quedat en episodis esporàdics. No hem aconseguit omplir-les amb paraules que ens apropin i ens enriqueixen en el coneixement de la nostra història local i comarcal. A l'estiu de 2004 el professor Josep Eixarch (†2011) va publicar per última vegada. Des d'aleshores poca cosa hem fet.

El seu desig, i així ho va manifestar més d'una vegada, era que algú s'animes a continuar la seua labor. Ell ens deia que calia seguint fent cadena, que no importava que les baules fossin petites o grosses, que l'important és que l'encadenat anés fent-se llarg. Nosaltres volem obrir aquesta nova secció a tots els que els agrada la història per què el nostre poble és un bon planter de dones i homes vinculats al món de les humanitats. No ho desaprofitem.

No pretenem jugar a fer "d'Eixarch" ni volem emular les seues "Pinceladas històriques", ni tan sols aquelles "Cartas a Don José Eixarch" signades pel Sr. Jaime Bordás Ortí. Seria un risc molt elevat. Simplement es tracta de posar a l'abast de tots, en funció de les possibilitats i coneixements de cadascun dels col·laboradors, petites històries, suficientment documentades, que d'altra forma es perdrien. Lo nostre no són pinzellades, lo nostre són uns humils esquitxos.

Per encetar, hem pensat en donar llum a un personatge vinculat a la:

ESGLÉSIA I CONVENT DE SANTA MAGDALENA D'ULLDECONA

La plaça que l'Ajuntament d'Ulldecona hi ha col·locat per informació del visitant ens diu, entre altres coses, que "el Convent i la seua Església pertanyen a l'orde religiosa de les Agustines Contemplatives".

I més endavant que "El convent està construït sobre una primitiva casa on les monges es van instal·lar en un primer moment cap al 1724. La casa i els terrenys foren cedits per D. Gaspar Miró i Colás, noble del Forcall. Els seus marmessors' D. Pere Màrtir de Constantí, D. Pasqual Antolí, D. Rivera i D. Josep de Ferran van fer poders el 1724 al doctor en

dret, D. Francesc de Giner i Martorell, per a la fundació d'aquest convent."

La fundació del convent la inicià D. Romuald Simón de Pallarés, cavaller de l'orde dels hospitalaris que morí el 1704 sense veure feta realitat la seua idea però els seus marmessors posaren cura en què l'obra es portés a terme. Així el 1724 acordaren amb les agustines de Mirambell l'enviament de cinc monges que s'instal·laren en una casa que havia sigut propietat del marmessor i abans del fundador i que va passar a mans de D. Gaspar Miró i Colás. Això ens fa pensar que el forcallà Miró va ser o bé un dels marmessors o bé la va comprar.

Però qui es D. Gaspar Miró i Colás?

Els Miró són un llinatge molt influent en la vida forcallana, foren batlles, justícies, jurats, càrrecs que varen desenvolupar amb encert, a la vegada que feren un gran patrimoni amb cases i masos arreu. La mola Garumba es coneix també com mola de Miró. Una mostra del seu poder econòmic i social és el Palau dels Miró, a la plaça Major, abans "lo Pla de la Creu", construcció que pot atribuir-se a l'avi i al pare de D. Gaspar de Miró i Colás, el palauet porticat que hi ha enfront fent cantonada al carrer de Sant Vicent, abans "carrer dels Penarrojes" i la casa dels "pilars" al carreró de la font de la Vila.

Originaris de Morella, vàries generacions neixen i moren al Forcall des de primers del s. XVI. Des de l'avi quart, Antoni Miró de la Mola (1537-1576) que inicia la branca forcallana dels Miró, fins al seu pare són nascuts a Forcall.

D. Gaspar Alberto de Miró i Colás (1673-1751), és fill de D. Gaspar Francisco de Miró i Nadal (1642-1693) que es va casar amb Maria Colás Valdeperes d'una rica i noble família de Tronxó. Va exercir de Jutge i Alcalde de Forcall. Del seu matrimoni amb Anna Joana Roca de Castelló no va tenir descendència. Mor a Tronxó, sembla que en unes condicions econòmiques no massa bones deixant les poques propietats que li queden en

aquesta població, heretades del seu avi matern D. Miguel Colás, al seu nebot D. Joseph Osset de Miró, de Cantavella.

La seua germana D^a. Rosa de Miró i Colás (1671-?) contrau noces amb D. Josep Osset i Calbo (1665-1738). "ciudadano de la villa de la Cañada, parrochiano de Cantavieja". Arran d'aquest matrimoni, el seu fill D. Joseph Osset de Miró i Calvo (1701-1786), uneix els llinatges Osset i Miró modificant l'escut heràldic² (s. XVIII - s. XIX) i heretant la fortuna d'ambdues famílies.

Gaspar Alberto i Rosa tenien un germanastre D. Alberto de Miró i Moliner (1681-1751) que va tenir una filla, vertadera hereva dels Miró, però l'herència només es podia transmetre per via masculina i va ser el nét de Rosa, D. Manuel Osset de Miró i Latorre, qui va acabar concentrant el patrimoni familiar. Els Miró tenien forts vincles amb poblacions turolenques i properes a Mirambell per tant l'arribada d'aquelles monges a Ulldesona és coherent amb les influències familiars.

La part de la història dels Osset que emparenten amb els Miró, és... un altre esquitx d'història.

1. A les nostres terres també anomenat "albaceas".
2. Damunt de la que va ser la porta principal del palau al Forcall es pot veure l'escut dels Miró. A la façana de la caserna de la Guardia Civil de Cantavella, es pot veure l'escut dels Osset-Miró, recuperat de l'enderroc del palau que la família tenia en aquesta població.

BIBLIOGRAFIA

- "Bisgargis" n. 234 i 235. Eixarch, José. Colònia Forcallano-catalana. Barcelona. 1992. DL B-12018-70.
- "Forcall. Trabajos históricos (1966-1993)". Eixarch, José. Excmo. Ayuntamiento de Forcall. 1994. Sant Carlos de la Ràpita. DL CS-280/94.
- "Los Osset, una familia del Maestrazgo aragonés". Osset y Manso de Zúñiga, Rafael. Ed. Dykinson. Madrid. 2003. ISBN 84-9772-178-0.
- www.monestirs.cat | www.turismeulldesona.com

ESTUDI DEL PATRIMONI. PAISATGES: LES MOLES

L'any passat vam fer un recorregut per la vegetació dels rius, per l'anomenat bosc de ribera que es repeteix a tots els rius de la conca mediterrània, si no han estat molt transformats per l'home.

Aquest any anirem a les moles. Les quatre moles que veiem des de Forcall tenen la mateixa composició i per tant una vegetació semblant. Ací a les moles farem també una repassada als estrats i a la seua morfologia.

A la ruta pel riu estàvem trepitjant terra d'alluvió, sediments arrossegats pel riu dins de l'època del quaternari. Pujant a la mola en aquest cas la de Saranyana (Mola de Roc) trobem sediment més antics i com que no hi ha agut moviments orogènics importants els estrats estan en el mateix ordre que es van dipositar, el procés d'abancament tapa aquests estrats però es poden veure al camí de Sant Cristòfol.

Forcall (el poble) està a la falda de la mola de Saranyana encara que sobre els alluvions del riu Cantavella, del quaternari, però encara podem veure una mica de la roca de base, al carrer arrabal de Sant Josep al mig del carrer, uns estrats que també veiem a davall de Sant

Cristofolet i de la carretera de Cincortres, ja al camí de Sant Cristòfol anem caminant per estrats de composició semblant fins a la font del Rel. Ací tenim una capa d'argila els terrenys que passàvem eren margues, al peu del cingle trobem la separació més evident dels estrats, la roca calcària a damunt de les margues.

Els estrats que hem passat des del poble a 700 metres els podem situar a l'era secundària al (Cretàcic inferior, Aptiense) fins als 900m., d'ací als 1000m. marges i a damunt les calcàries que formen el cingle. L'estrat més modern a aquesta mola està situat a la zona de l'ermita de Sant Cristòfol i corresponen ja a l'era terciària.

La vegetació natural està situada sobretot a damunt de la mola en terrenys calcaris i a falta de completar els estudis mostrarem: ginebres, càdecs, roures, carrasques, gallufera, grévol, eriçons.

I si podem identificar un estrat anomenat Forcall, està format per marges fossilíferes grises o verdoses, acumulat en un medi marí profund, que conte fòssils, molluscs, equinids i branquiópodes.

No voldria que s'interpretés aquest article com a científics és només una aportació per al coneixement i la comprensió del nostre paisatge. I una excusa per organitzar una excursió. Apta per tots els públics, fixant-nos en, les pedres, els fòssils i les plantes.

Aquesta informació l'he trobada als mapes geològics de la zona.

La denominació del estrat "Forcall", l'hem trobat als estudis geològics de Terol, a Ejulve i als estudis de les mines de la zona.

Al Bisgargis (num. 116, desembre de 1975). El professor Sebastian Calzada va escriure un article sobre els treballs publicats pel professor J. Canerot de la Universitat de Toulouse el 1974, Una tesi sobre la geologia del sector ori-

ental de la Cordillera Ibèrica; on descriu els estrats de les moles forcallanes

El Dr. Sebastian Calzada dedica l'article als seus amics patòlegs Mossèn Santiago Casanova, al Pare Mampel i a J. Peñaroya, per animar-los o la recerca de fòssils.

Ismael Carbó

RECEPTARI: PATAQUES AL MUNTÓ

Miguel Rodes és un masover de tota la vida encara que va néixer a Morella, els seus pares es van posar al mas del Tossal de La Mata i anava a escola La Mata, d'ací van passar al mas de Casanova, i al mas de Vito i ja va vindre a l'escola de Forcall i finalment al mas de Barbera del riu de Xiva, ací va començar les seues observacions meteorològiques que estem publicant al Bisgargis des de juny del 1995, ara ja viu al poble i les dades meteorològiques estan preses al forcall, Miguel continua amb la rabera a un mas de Sorita.

Miguel com tots els masovers és el depositari de la cultura al voltant dels masos, que als que vivim al poble o a la ciutat ens agafa mol lluny, recordo el dia que parlava de la Tanya com la cosa més normal del món, una paraula que jo no havia sentit mai, ara ja sé que és un edifici gran on es guarden les garbes una vegada segades mentre no es trillen, ara el procés es molt ràpid, però per trillar amb els matxos i el trill fa falta sol i vent. I si no es pot trillar tot en un dia, s'han de guardar les garbes a algun lloc a recer perquè no es banyen si plou.

Una recepta que ha heretat dels seus avis són les pataques al muntó.

Es tracta d'unes pataques fregides que poden servir d'acompanyament a un ou, unes tallades de frito, o la base d'una truita.

Aquestes pataques es feien al foc de terra, es posaven els ferros damunt de les brases, la paella amb una mica d'oli i les pataques tallades a làmines i tapat, segons el tipus de patata pot trigar 20 minuts a ½ hora, quant es feien al foc de terra de tant en tant s'havia de treure la pae-

lla posar mes brases i continuar la cocció com qui carrega un braser.

Actualment Miguel les continua fent amb cuina de butà, no recomana la vitroceràmica i qualsevol tipus de paella suposo que val, quan les feien al caliu suposo que no podrien triar mol la paella que posaven

Una aportació de Fina Martí descendent també de masovers i amb una agüela de Xiva és que quasi al final afegeix un all tallat per damunt.

El fet de tenir un vinkle amb Xiva ací no és balder si hi ha un plat mitic a la comarca és la truita de Xiva, i comparteix amb les nostres pataques el tipus de cocció molt lenta i amb poc foc.

Recepta: Miquel Rodés
Redacció: Ismael Carbó

Recepta:

Patates tallades a làmines, oli, sal i una paella.

Posem l'oli a la paella i en fred afegim les pataques, ho tapem en el foc lent i de tant en tant ho regirem, i a esperar, l'ingredient més important és la paciència, al final les salem i si volem posem l'all.

La recepta és per quantitats petites encara que com a acompanyament pot omplir molts plats.

EL TEMPS per Miguel Rodés. Gràfics Laia Ferrer.

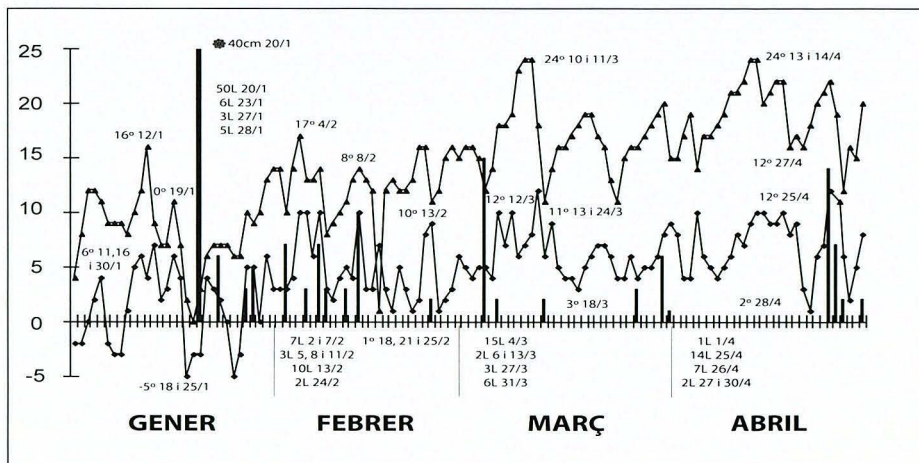
Ha estat un mes de gener fred i humit, amb fortes ràfegues de vent de l'oest, sobre tot el dia 10 amb unes gotes de pluja i els dies de Sant Antoni, del 13 al 16, les temperatures molt baixes, sobretot a la nit, amb molts dies sota zero, destacant la mínima de -5° els dies 18 i 25, la màxima va ser de 16° el dia 12, però va ser excepcional. La pluja va deixar un total de 64 l/m^2 , destacant els 50 litres i l'espectacular nevada del dia 20, que va deixar gruíxos de neu de fins a 40 cm . A la foto de la pàgina anterior podem veure l'aspecte de Forcall després de la nevada.

El febrer ha estat molt més suau, però va començar amb fortes ventades de l'oest, de vegades amb molestes ràfegues, la temperatura màxima van ser de 17° el dia 4 i la mínima de 1° els dies 18, 21 i 25, la pluja va deixar un total de 35 l/m^2 , destacant els 10 litres del dia 13, el dia 24 va ploure fang.

Les temperatures van pujar força al març, fins als 24° els dies 10 i 11, pel que fa a la mínima 3° el dia 18, va ploure poc, en total 28 l/m^2 , destacant els 15 litres del dia 4, el dia 3 tempesta seca, el vent va ser el protagonista dels dies 6 i 7, aquest darrer dia especialment fort.

El mes d'abril va començar igual de calorós que el mes de març, amb unes temperatures màximes de 24° els dies 13 i 14, amb dies esplèndids i gairebé sense precipitacions, però a partir del dia 25 la cosa es va complicar i de quina manera, pluja, tempestes, baixada sobtada de temperatures i ràfegues de vent de l'oest el darrer dia del mes. Pel que fa a la pluja, en total 26 l/m^2 , destacant els 14 litres del dia 25, i pel que fa a les temperatures mínimes, 2° el dia 28, amb gelades que van fer molt de mal als arbres i a les plantes que ja havien florit.

	Mitjana màxima	Mitjana mínima	Total pluja	Màxim vent
Gener	$8^{\circ}5'$	$1^{\circ}5'$	64 l/m^2	10,13 a 16 oest
Febrer	$12^{\circ}9'$	$4^{\circ}9'$	35 l/m^2	5 a 8,10 i 12 oest
Març	$16^{\circ}9'$	$6^{\circ}3'$	28 l/m^2	6 i 7 oest
Abril	$16^{\circ}9'$	$8^{\circ}1'$	52 l/m^2	4 est, 8,10 i 30 oest

PULSO FORCALLANO

RESIDENCIA DE FORCALL

Han finalizado las dos fases de obra adjudicadas por parte del Ayuntamiento de Forcall a empresas locales, actuando en la segunda planta del nuevo edificio, donde finalmente sólo se han podido terminar dos habitaciones de las tres previstas. Además se ha realizado el cerramiento de todo el edificio, con la carpintería de puertas y ventanas, así como el aislamiento de las paredes. Con ello, en breve, se podrá poner en uso estas dos nuevas habitaciones dobles -una vez revisadas y certificadas por los técnicos de la Conselleria-, utilizándolas de momento para la nueva mejora que se pretende llevar a cabo en el edificio antiguo, donde todas las habitaciones se han de adaptar a la nueva normativa, eliminando las duchas existentes que tienen un pequeño bordillo. Así los usuarios de estas habitaciones, irán pasando a las nuevas, permitiendo la realización de las obras en la parte antigua de la residencia.

Por otro lado ha llegado la nueva resolución por parte de la Conselleria de Bienestar Social, con la cantidad de 778.180 € lo que aumenta el precio plaza/día hasta los 53,3€, lo cual supone una mejora considerable. Además el alcalde de Forcall, Santiago Pérez, estuvo reunido con la directora general de bienestar social para exponerle la necesidad de conseguir ayudas para poder finalizar este edificio, así como la consignación de dinero para poder concertar parte de las plazas nuevas que se crearán.

Destacar también en este punto, que la empresa municipal que gestiona la residencia ha ganado un contencioso con la Seguridad Social. El motivo fue que cuando se hizo cargo de la gestión de la residencia, la anterior empresa que gestionaba la misma, ASER, tenía deudas contraídas en toda España con la Seguridad Social, por las cotizaciones a los trabajadores. En este punto al subrogar a todos los trabajadores en activo en la misma, la Seguridad Social exigía el pago de aproximadamente 98.000€. Pero

finalmente la empresa municipal no tendrá que asumir dicha cuantía, al estimar que los pagos de las liquidaciones de todos los trabajadores de la residencia estaban ya realizadas.

MODIFICACIÓN LINIA ESCATRON

La delegada de Red Eléctrica del área de Levante, Maite Vela, ha mantenido una entrevista con el alcalde de Forcall Santiago Pérez, en la que se ha informado de la adjudicación a la empresa Comprededecor S.L. de la realización de la obra civil para hacer las cimentaciones para el desvío de la línea Aragón-Morella, que en Forcall conocemos como Escatrón. Estas obras se iniciarían en el mes de julio según Red Eléctrica y después continuarían con el izado de nuevos apoyos y el posterior desmantelamiento de la actual línea. Esta reivindicación histórica de trasladar esta línea lo más alejado del núcleo poblacional de Forcall, por fin ve su inicio con esta adjudicación.

Por otro lado se ha solicitado de nuevo ayuda a la empresa Red Eléctrica, dentro de su responsabilidad corporativa, para la ampliación de la residencia (en este caso para lo que sería la reforma de las duchas del antiguo edificio). En principio parece probable esta ayuda.

HOGAR DEL JUBILADO

El Ayuntamiento de Forcall ha iniciado conjuntamente con el hogar del jubilado un Taller de Envejecimiento Activo, en el cual se realizan actividades dinámicas/lúdicas y formativas para los mayores de Forcall, con el objetivo de tener más actividad, entretenimiento y convivencia. Este taller lo imparten Vanessa Viñals y Sonia Martí, personal contratado dentro del programa de Salari Jove.

Por otro lado, se ha solicitado una ayuda para poder modificar y adaptar a la legalidad la rampa de acceso a este espacio, con el fin de que se puede legalizar el mismo para la prestación del servicio de las llama-

das Unidades de Respiro y poder optar a ayudas de contratación de personal y realización de actividades.

Destacar también la realización e implicación por parte de los jubilados de muchas actividades, tanto colaborando como organizándolas directamente, como recientemente la rosca de Sant Vicent.

■ PLAN DE TURISMO

Forcall acogió en el mes de enero la presentación de la marca turística comarcal, en lo referente a la parte de Sant Antoni. Con ello se quiere dar a conocer la importancia de esta fiesta en toda la Comarca dels Ports y en particular la forcallana. Esta presentación tuvo muy buena acogida en la prensa de tirada provincial. Hay que destacar que la marca turística que se ha creado es dinámica (introduciendo sub-marcas para los determinados temas que se quieran destacar, naturaleza, cultura, gastronomía, BTT...) Por otro lado, en el mes de marzo también se presentó en el Salón de Plenos del Ayuntamiento de Forcall, la Central de Reservas, que se ha creado para poder gestionar reservas para las casas rurales, hoteles, hostales, albergues... También se quiere en un futuro utilizar dicha central de reservas para poder potenciar las ventas on-line de comercios con productos típicos.

Destacar por último que ha finalizado la limpieza, señalización y mejora de las señales existentes del conjunto de sendas y caminos, que crearán un anillo circular en los pueblos que integran la Mancomunidad dels Ports, consiguiendo unir todos para poder realizar esta ruta tanto a pie como en bici en varias jornadas.

■ LICITACIÓN FORN DE LA VILA / PISCINAS

Ha quedado desierta la licitación del Forn de la Vila. En el mes que ha habido para que se pudiera presentar nuevo gestor de este espacio, no se ha presentado ninguna propuesta. Es ya la segunda vez que sucede esto, lo que dificulta que en una nueva licitación se pueda presentar alguien. Este espacio tan apreciado para los forcallanos, lleva

Recepció del President de la Generalitat al Palau de la Generalitat Valenciana a les associacions de valencians a l'exterior, dins la setmana fallera, el 16 de març.

ahora un año cerrado y a pesar de rebajar el alquiler, así como sacarlo a diferentes medios de comunicación, nadie ha optado por poder gestionar este espacio.

Por otro lado se encuentra a licitación la piscina municipal. En este caso se ha licitado la gestión del agua y socorrista por un lado (es obligatorio actualmente contar con formación en gestión de agua de piscinas públicas) y por otro lado, el bar. Los interesados pueden todavía consultar el pliego en el Ayuntamiento o en el portal Web y optar a esta gestión.

■ MEJORAS PISTAS Y CAMINOS.

Se han llevado a cabo las mejoras de algunas pistas que estaban deterioradas y que hacían poco transitable su paso, debido sobretodo al daño producido por las lluvias. Para ello el Ayuntamiento ha contado con la ayuda de la Diputación de Castellón, dentro de la línea de mejora de pistas. Así la pista que accede desde el puente de Villosres río arriba, de la Masía Torreselló hasta la Menadella y la bajada hacia les Refoyes. Por otro lado las pistas que acceden al Mas de Mampel, Mas del Roig y hacia el bosque de Liborio y La Moleta, todas ellas para conseguir mejorar la evacuación de agua y su firme con el objetivo de un mejor tránsito, a la vez que poder acceder mejor ante una eventualidad como un incendio. Asimismo se ha desbrozado toda la cuneta hacia la Font del Roure y la del camino del depósito y de Les Ombries.

■ MEJORA FONT DE LA VILA

Con el fin de evitar las fugas que se producían tanto en la fuente como en el abrevadero de la misma, el Ayuntamiento de Forcall ha realizado el sellado de estos espacios, aprovechando para mejorar este espacio, rejuntando los muros de piedra para evitar fugas de agua y el crecimiento de hierbas que afeaban este espacio. Durante las obras se tuvo que cerrar el uso de los lavaderos.

■ PROBLEMAS ABASTECIMIENTO AGUA

El municipio de Forcall ha padecido, especialmente estas pascuas, problemas de presión que impedían en momentos puntuales del día que la presión fuera suficientemente buena para poder llegar a los puntos más elevados de las casas.

Este problema, no obstante, ya se viene arrastrando desde hace unos meses en la Avenida del Pilar, que es donde la presión baja más. Desde el Ayuntamiento se han tenido varias reuniones con técnicos de la Diputación y de las compañías suministradoras de agua para poder averiguar a que puede ser debido; ya que los depósitos de la población se encuentran llenos, pero por la red de abastecimiento no circula el agua necesaria para que tenga presión. Durante este tiempo se habían detectado varias fugas importantes que hacían pensar que el problema venía derivado de esas roturas, pero una vez reparadas se ha descartado esta hipótesis, el problema podría ser debido a tapones de cal o similares, se continuará actuando para resolver el problema.

No obstante desde el Ayuntamiento de Forcall se quiere pedir disculpas, sobretodo a los vecinos de la Avenida del Pilar, donde el problema se arrastra desde hace más tiempo.

■ ACTIVIDADES CULTURALES/LÚDICAS/MEDIOAMBIENTALES

Como viene siendo habitual muchas actividades de todo tipo se han venido desarrollando en Forcall a lo largo de estos últimos cuatro meses. La más destacable, La Santantoná, que contó como Cremaller d'Honor a la comitiva de "la Santantonà", dando un merecido homenaje a todos los forcallanas

que a lo largo de la historia han mantenido viva la fiesta, a pesar de los condicionantes que se fueron encontrando en las diferentes etapas de la historia forcallana. Destacar que nuestra fiesta salió en el programa Saber y Ganar de TVE, gracias a la inestimable colaboración de Angels Peñarroya.

Los Reyes Magos y su sequito volvieron a visitar Forcall para dejar regalos por todos los sitios, pasando por la residencia y el Pabellón de fiestas.

Cursos de yoga, de refuerzo del suelo pélvico, de fitosanitarios, de riesgos laborales, organizados por diferentes entidades.

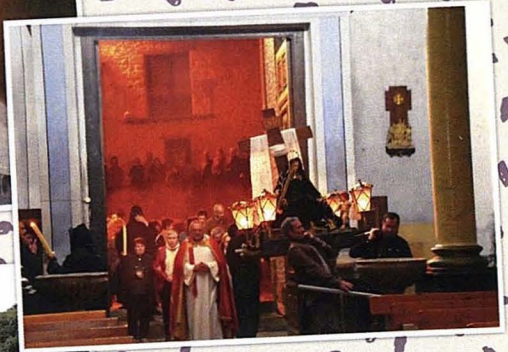
Destacar en Pascua muchas actividades como las visitas guiadas a Lessera, al Forcall Medieval, a la parte Carlista y del Groc o la realización por primera vez conjuntamente con otros municipios dels Ports del festival Portsxinel·la, que nos trajo el mundo de las marionetas a nuestra comarca con talleres y representaciones para todos los públicos, pero especialmente para los más pequeños, que pocos días antes habían constituido en el Ayuntamiento el Consell d'Infants. I posteriormente habían podido participar en l'Escoleta de Pasqüa, que durante las vacaciones de Semana Santa ha ayudado a compatibilizar la vida laboral, realizando un sinfín de actividades lúdicas para los más pequeños.

Durante la Semana Santa han tenido lugar las habituales diferentes procesiones i actos religiosos, destacar la rompida de la hora del grupo de tambores y bombos.

En la parte más festiva, la cena de Santa Agueda, el desfile de Carnaval, la romería de Sant Marc con entrega del royo por parte de los mayores del 2017, y la orquesta organizada por la Comisión de Fiestas, fueron algunos de los actos más destacables.

Por último destacar la plantación de árboles, que en esta ocasión se realizó desde el Grup Xafarroques, con la colaboración del Ayuntamiento de Forcall, en el paraje de la Teuleria, con la plantación de pinos, carrascas y robles, finalizando la jornada con una comida en la Font de l'Om para todos los participantes.

SEMANA SANTA

CARNAVAL

NOTÍCIES BREUS

COMUNIONS

A l'església parroquial de Forcall el 7 de maig va prendre la comunió **Ivan Tena Viñals**.

X FIRA IBERO-ROMANA

Els dies 24 i 25 de juny tindrà lloc a Forcalla la desena edició de la Fira Ibero-Romana.

NAIXIMENTS

El dia 1 de gener, a Forcall, **Ian Peñarroya Ripollés**, fill de Noé (ca Sant Roc) i d'Abigail.

El dia 15 de març, a Reus, **Marc Pino López**, fill de Josep i Cristina (Carniceria Vicente)

El dia 26 de març, a Hospitalet de Llobregat, **Abril Baqué Ferrer**, filla de Ferran i Ivet (ca Ximolín)

Moltes felicitats

DEFUNCIONS

El 6 de gener, **Mª Carmen Artola Martí**, a Forcall, als 58 anys.

El dia 30 de desembre, a Forcall, **Sergey Sashov Bashov**, als 39 anys.

El dia 1 de febrer, a Torrerromeu, Sabadell, **Antonio Giralt Grau** (ca Casis), als 90 anys.

El dia 3 de febrer, a Terrassa, **Ramón Badiella Bosqueta**, (vidu de Mª García de ca Caixes), de 94 anys.

El dia 8 de febrer, a Forcall, **Pilar Ferrando Guimerá**, als 87 anys.

El dia 23 de febrer, a Forcall, **José Omedes Monfort**, als 90 anys.

El dia 4 d'abril, a Castelló, **Alfredo Milián Josa**, als 55 anys, marit de Mari Luz Carceller (ca Morondo).

El dia 7 de març, a Castellfort, **Samuel Prats Martí**, als 80 anys.

En pau descansin.

CONVOCATORIA DE ELECCIONES PARA RENOVACIÓN DE CARGOS EN LA JUNTA DIRECTIVA DE LA ASOCIACIÓN DE PENSIONISTAS Y JUBILADOS "BISGARGIS"

De acuerdo los artículos 15º y 16º de los Estatutos de la Asociación se convocan elecciones para la renovación de los cargos de Presidente, Vicepresidente, Secretario y Vocales 2º, 3º, 4º y 5º.

Las elecciones se celebrarán en la Asamblea General Ordinaria convocada para el día 13 de agosto de 2017 a las 17.30 horas en primera convocatoria y a las 18.00 horas en segunda convocatoria, en su punto 6º.

Las candidaturas podrán presentarse hasta el mismo día de la Asamblea.

Forcall, a 2 de mayo de 2017, EL SECRETARIO, José Miguel Carbó

CONVOCATORIA DE ELECCIONES PARA RENOVACIÓN DE CARGOS EN LA JUNTA DIRECTIVA DE LA ASOCIACIÓN DE PENSIONISTAS Y JUBILADOS "BISGARGIS"

ASOCIACIÓN DE PENSIONISTAS Y JUBILADOS "BISGARGIS" FORCALL

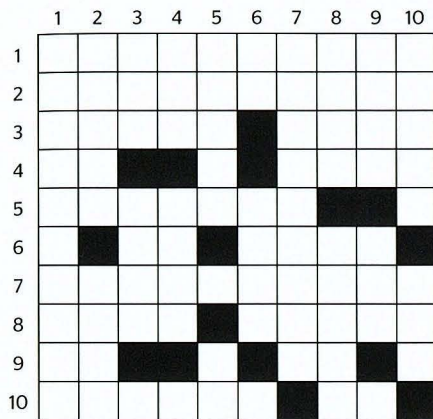
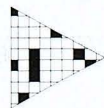
CONVOCATORIA DE ASAMBLEA GENERAL ORDINARIA

De acuerdo al artículo 12º de los Estatutos de la Asociación se convoca Asamblea General Ordinaria el día 13 de agosto de 2017 a las 17.30 horas en primera convocatoria y a las 18.00 horas en segunda convocatoria, con el siguiente **ORDEN DEL DIA:**

1. Lectura y aprobación, si procede, del Acta de la Asamblea del año anterior celebrada el 14 de agosto de 2016.
2. Informe de las actividades realizadas a día de la fecha durante el año 2017
3. Presentación y aprobación, si procede, del estado de cuentas del Ejercicio 2016.
4. Informe del estado de cuentas a 13 de agosto de 2017 y aprobación del presupuesto, si procede, para 2018
5. Altas y bajas de socios.
6. Elecciones para los cargos de Presidente, Vicepresidente, Secretario y Vocales 2º, 3º, 4º y 5º de acuerdo a los artículos 15º y 16º de los Estatutos.
7. Ruegos y preguntas.

Forcall, a 2 de mayo de 2017, EL SECRETARIO, José Miguel Carbó

CRUCIGARGIS n° 75 per Francesc Carceller

HORIZONTALES: 1. Que sienten amor y atracción sexual por alguien. 2. Principio generador del desarrollo armónico y la plenitud de cada ser, en cuanto tal ser, siguiendo su propia e independiente evolución. 3. Prueba de habilidad con motocicleta o bicicleta realizada en circuitos escabrosos o con obstáculos artificiales. Antigua moneda china. 4. Preposición. Vocal. Adornar un vestido u otra cosa con guarniciones al canto. 5. En sentido contrario, segunda cena más ligera. Consonante. 6. Quinientos. Al revés, nota musical. Mamífero roedor. 7. Obstaculada, terca, pertinaz. 8. Celebran con risa algo. Unifica. 9. En sentido contrario, persona que

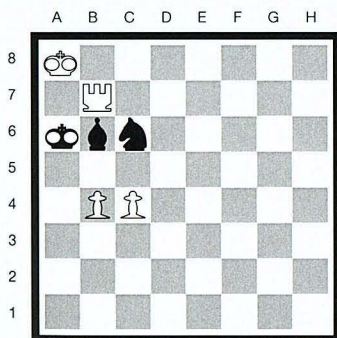
sobresale de manera notable en un ejercicio o profesión. Vocal. Repetida, para arrullar a los niños. Consonante. 10. Erial llano muy extenso. Forma que, en dativo o acusativo, designa a las personas a las que se dirige quien habla o escribe.

VERTICALES: 1. Entre dos personas, tener idea clara de las cosas. 2. Planta de la familia de las liliáceas. Maüllas. 3. En sentido contrario, forma principalmente adjetivos gentilicios y otros que expresan pertenencia. José entre amigos. Tonelada. 4. Para imitar el sonido del beso. Diríjanse mentalmente o de palabra a una divinidad o a una persona sagrada. Este. 5. En plural, orilla de paños, vestidos o de otras cosas, con algún adorno que la distingue. Consonante. Al revés y repetido, coloquialmente José. 6. Dios egipcio. En sentido contrario, gas que constituye la atmósfera terrestre. Vocal. 7. Están cambiando la esencia o forma de algo. 8. Acuerdo en inglés. Signo zodiacal. 9. Acción de rezar. Ácido desoxirribonucleico. Sur. 10. En una casa, habitación principal en que se suele recibir a las visitas. Al contrario, rio suizo

ESCACS n° 62

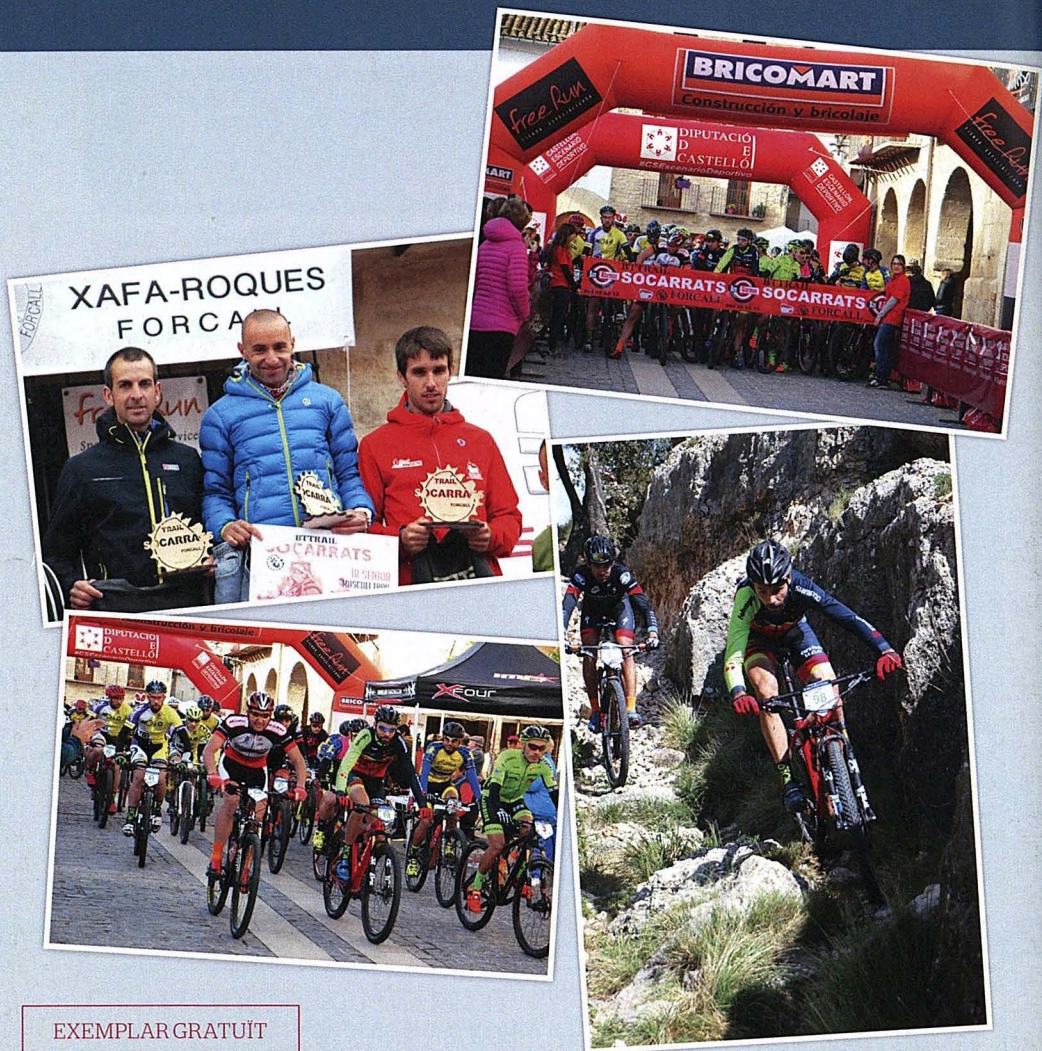
“LES BLANQUES JUGUEN I FAN MAT EN DUES JUGADES”

Les negres tenen el seu Rei “ofegat...molt limitat en moviments per les peces pròpies i les del contrari... d'això s'en aprofitarà el blanc per rematar la partida immediatament...

Cesc Carceller.
Monitor d'escacs a EDAMI

I BTT TRAIL SOCARRATS FORCALL 2017

EXEMPLAR GRATUÏT

E-MAIL: CFORC@HOTMAIL.COM

SI VOLEU INFORMACIÓ DE FORCALL, LES FESTES, ACTIVITATS, ESTABLIMENTS O VISITAR ELS SEUS MUSEUS I LLOCS D'INTERÈS, CONTACTEU AMB L'OFICINA DE TURISME (TEL. 964171290) O VISITEU LA PÀGINA WEB [HTTP://WWW.FORCALLES](http://WWW.FORCALLES)

BISGARGIS: C/ Bruc, 62, pral., 2^a - 08009 Barcelona

FOTOS: Conxita Cardona, Ismael Carbó i Sergi Bordàs.

EDITA: Colònia Forcallano-catalana. **REDACCIÓ:** Carme Ferrer, Sergi Bordàs i Ismael Carbó.

IMPRIMEIX: TORMIQ, S.L. Arts Gràfiques · Major de Sarrià, 139 - 08017 Barcelona · www.tormiq.com